

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Quod Spiritus sanctus verus sit Deus Patri & Filio consubstantialis
aduersus Arium & Macedonium. disput. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

sanos, nisi agere proterere, insanireque velint, quam Iudæos, concedendam esse in Christo diuinitatem, cogere. Præterea Ecclesia Christiana, quos alios libros sacros diuino traditos instinctu habuit quam quos Apostoli, discipulique Christi Domini ipsius autoritate firmati, nec minus diuini Spiritus assentia ducti, quam Moyse quondam & Propheta in condendis libris canonicis anti quæ legis, scripserunt; Quos libros eosdem prorsus esse cum eis, quos modò religio Christiana suspicit, & veneratur, euidenter colliget, qui percurrerit seriem doctorum veterum, qui vsque ad Mahometum in singulis ætatibus scripserunt, & testimoniis vsi sunt ex libris Apostolorum, discipulorumque Christi ductis. Profecto sicut insanirent Christiani, si inficiarentur Alchoranum esse à Mahometi traditum, aut si dicerent à sectatoribus Mahometi fuisse deprauatum, nulla ad id adhibita verisimili coniectura, neque ex historiis, aut aliunde ostendendo, quando, aut à quibus ea esset facta deprauatio: ita tanè delirant prorsus Mahometani, cum afferunt Apocalypsim Ioannis, Euangeliorum, & epistolarum libros, atque eos, in quibus acta Apostolorum continentur, quos Ecclesia Christiana à primis in eunabilis tamquam canonicos, & per Apostolos, discipulosque Christi scriptos semper coluit, non esse illos, quos Apostoli, discipulique Christi scripserunt, vel saltem deprauatos postea fuisse à Christianis: cum nullam ad id adducat verisimilem coniecturam, aut historiam, neque ostendant quando, aut à quibus, ea fuerit facta deprauatio. Quare testimonia ex nouo testamento hac disputatione adducta, nisi velint animo obfirmato errare, insanireque, ipsos etiam conuincunt prorsus Mahometanos. Adde, quòd negare Christum à Iudæis fuisse crucifixum, vt Mahometus negauit, cum id in omnium gentium luce fuerit gestum, idque testati fuerint idolorum cultores, glorianturque Iudæi, hominis fuit effusè impudentis & stulti.

DISPUTATIO III.

Quòd Spiritus sanctus verus sit Deus Patri & Filio consubstantialis aduersus Arium & Macedonium.

Patres qui propositionem quaestionem petrauerunt.

Spiritus sanctus diuinitas ex sacro literis probatur.

HAc de re agit Athanasius in disputatione contra Arium in Concilio Niceno habita ad finem, in epistola ad Serapionem, in sermone contra omnes hæreses, in sermone de sanctissima Deipara, & alijs. Didymus in tribus libris de Spiritu sancto, interprete beato Hieronymo, quos ad finem 9. tom. operum Hieronymi inuenies. Basilus 3. lib. & 5. contra Eunomium. Et in libro de Spiritu sancto ad Amphiloichium Episcopum. Ambrosius in tribus libris de Spiritu sancto, ad Gratianum & alij. Spiritum sanctum verum esse Deum, Patri & Filio consubstantialem, sequentibus testimonijs apertissimè comprobatur. Matth. ultimo: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti.* Quo in loco, cum in nomine, idem sit, quod in inuocatione, autoritate, ac potestate, constat eiusdem potestatis, autoritatis, atque adeò essentia esse Spiritum sanctum cum Patre & Filio, Absit enim, nequid dicam grauius, vt creatura annectatur Patri & Filio, vt in nomine illorum trium baptismus conferatur, peccatorisque gratiam Dei consequantur: 1. canonicè cap. 5. *Spiritus est, inquit Ioannes, qui testificatur, quoniam Christus est veritas: quoniam tres sunt, qui testi-*

A monium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt. Et inferius, *Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est.* Præterea, sicut Christus profiteretur se processisse à Patre, eaque ratione consubstantialem illi esse: ita de Spiritu sancto Ioannis 15. ait, *Cum venerit Paraclætus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritum veritatis qui à Patre procedit, &c.* ergo Spiritus sanctus consubstantialis est Patri, atque adeò vnus est Deus cum Patre & Filio. Apertum testimonium huius veritatis scribitur Actuum 5. vbi Petrus expressis verbis vocat Spiritum sanctum Deum, cum Ananiam sic affatur: **B** *Cur tentauit Satanas cor tuum mentiri Spiritui sancto? Non es mentitus hominibus, sed Deo.* 1. ad Corinth. 6. *An nescitis quoniam membra vestra templum sunt Spiritus sancti? Cum ergo Dei sit templum habere, Paulusque subiungat, Glorificate & portate Deum in corpore vestro: manifestè docet, Spiritum sanctum esse Deum.* Cap. 12. eiusdem epistole idem Apostolus, *Diuisiones, ait, gratiarum sunt, idem autem Spiritus: & diuisiones ministracionum sunt, idem autem Dominus: & diuisiones operationum sunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus.* Quo in loco Spiritum sanctum Dominum ac Deum appellat. Deinde cum diuisiones gratiarum ab Spiritu sancto esse affirmet: gratiam autem & gloriam det Dominus, veluti psalmo 83. habetur, sic, vt Spiritus Sanctus sit Deus. Accedit, quòd Spiritus Domini repleuit orbem terrarum, vt habetur Sapientia 1. idque per creationem, etique vbique præfens, vt ex eodem loco & ex alijs testimonijs ostendimus quaest. 8. Fuit præterea causa incarnationis, iuxta illud Math. 1. *Habens in uero de Spiritu sancto.* Et Luca 1. *Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi, ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* Et in Symbolo Apostolorum, **D** *Qui conceptus est de Spiritu sancto.* Præterea, est præcipua causa gratia & caritatis, iuxta illud ad Roman. 5. *Caritas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.* Et ad Ephesios 1. *Signati estis Spiritu promissionis sancto.* Est etiam causa remissionis peccatorum, iuxta illud Ioan. 10. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Item scrutatur omnia, & inter ea cogitationes cordium (vt habetur Sapientia 1. ante testimonium supra citatum) etiam profunda Dei, atque adeò Deum comprehendit, vt scribit Paulus 1. ad Corint. 2. Sed creare, esse vbique, esse causam incarnationis, esse principalem causam caritatis, gratia & remissionis peccatorum, atque scrutari corda, & comprehendere Deum, sunt propria Dei: ergo Spiritus sanctus est Deus. Præterea, qui per Prophetas est locutus, utique est Deus ipse, iuxta illud ad Hebræos 1. *Multifariam, multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis.* & illud Luc. 1. *Sicut locutus est per os sanctorum, qui à seculo sunt, Prophetarum eius, & 2. ad Timoth. 3. Omnis Scriptura diuinitus inspirata, &c.* At verò Spiritus sanctus est, qui per Prophetas est locutus, iuxta illud 2. Petri 1. *Non enim uoluntate humana allata est aliquando prophetia, sed Spiritu sancto inspirante locuti sunt sancti Dei omnes: ergo Spiritus sanctus est Deus.* Legè, si placet, testimonia alia apud Patres supra citat.

E Probaram veritatem satis scripserunt Apostoli in suo symbolo verbis illis: *Credo Spiritum sanctum.* Eandem obsignant Patres Concilij Niceni, cum in confessione fidei, & in Spiritum, aiunt, sanctum, uidelicet, credimus. Fuit eadem ex instituto postea definita aduersus Macedonium in Concilio Constantinopolitano 1. sub Damaso capite

Idem ipsum ex Ecclesie definitionibus confirmatur.

capite ultimo his verbis: *Credimus in Spiritum sanctum Dominum, & visificantem, ex Patre procedentem, cum Patre & Filio adorandum, & conglorificandum, qui locutus est per Prophetas.* Et idem subscriptum Concilium Ephesinum 1. paulo ante anathematismos, & Chalcedonense actione 5. in secunda editione fidei. Item 5. Synodus actione 5. anathematismo 1. Concilium Lateranense sub Martino Anathematismo 1. Eadem fuit determinata in 6. Synodo in epistola Agathonis Papae, quae habetur actione 4. & in Synodica suggestione, quae eadem actione continetur, in epistola Sophronij, quae scribitur actione 11. & approbatur à Concilio actione 13. in confessione fidei eiusdem Concilij, quae legitur actione 17. in Concilio Niceno 2. actione 1. in confessione fidei, à Gregorio 10. in Concilio Lugdunensi capite *Fideli*, de summa Trinitate & fide Catholica lib. 6. in Concilio Lateranensi sub Innocentio 3. cap. *Firmiter*, & c. *Dammamus*, de summa Trinitate & fide Catholica. In Florentino in decreto de processione Spiritus sancti, & in Symbolo Athanasij, à Sixto 1. epistola 1. decretali. Higinio epistola 1. à Damaso in professione fidei ad Paulinum, à Concilio Syrmienensi praesertim anathematismo 17. & sequentibus à Concilio Toletano 1. in assertionem fidei, & in confessione fidei Iustiniani, quae habetur in Concilio Toletano 1. à Toletano 3. anathematismo 3. & sequentibus, à Toletano 4. c. 1. à Toletano 6. cap. 1. à Bracharensi 1. can. 1. à Toletano 11. in confessione fidei, & à Concilio Vuormaciensi in confessione fidei.

DISPUTATIO V.

Esse in Deo sanctissimam Trinitatem personarum adversus Iudaeos, & Sabellianos.

Ex testimoniis veteri testimonio ad Trinitatis mysterium comprobantur.

IN Deo esse plures personas consubstantiales, clarè demonstrant adversus Iudaeos testimonia ex veteri testamento disputatione 2. adducta, praesertim 4. 5. 6. 7. 9. 14. 15. & 16. Quare cum, qui duas personas divinas, quarum una ab altera per intellectum tamquam verus Filius naturalis, Patrique consubstantialis procedat, concesserit, facile etiam tertiam, quae per voluntatem à Patre & Filio procedat, concessurus sit: cumque controuersia inter nos & Iudaeos non sit, an in Deo concedenda sint duae tantum, vel tres personae, sed an pluralitas personarum cum unitate essentiae sint in eo confitenda, sit, ut adversus Iudaeos probatam habeamus sanctissimam Trinitatem personarum.

Confirmari etiam potest adversus eosdem pluralitas personarum. Primò, ex illo Genesios 1. *In principio creavit Deus caelum & terram.* Quasi, creavit, appositum sit in singulari propter unitatem essentiae: dictum verò sit, *Deus*, in plurali, propter pluralitatem personarum. Caeterum inferes, si res ita habeat, ineptam esse constructionem, falsamque sententiam, cum tres personae divinae non sint tres **D**ij, nec tres iudices, sed vnus Deus, & vnus iudex. Quas rationes Caietanus adeò putavit efficaces, ut eis ad eum locum victus propendat in eam sententiam, quae dicit, nomen *Deus*, carere singulari numero, & promiscuè sumi in plurali pro vno, vel pluribus, quod diiudicandum censet ex verbo pluralis, aut singularis numeri, quod habuerit adiunctum. Quare cum hoc loco adiuxerit Moyses verbum, *creavit*, in numero singulari, meritò interpretes in editione vulgata transtulit, *In principio*

A creavit Deus caelum & terram. Sunt qui affirmant nomen *Deus*, utrumque habere numerum, & cum in plurali tribuitur Deo interdum habere coniunctum adiectiuum singularis, & interdum pluralis numeri, id quod testimonij ex Scriptura citatis confirmant, adicietes idiotismum esse proprium linguae Hebraeae, ut ei nomini in plurali numero sumpto verbum singularis numeri adiungatur, & tunc denotare vnum Deum in essentia, & trinum in personis. Ego sanè quantum ponderis locus ille aduersus Iudaeos habeat, nescio, alij iudicent.

B Secundo ex illo Genesios 1. *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Quo in loco videtur loqui Pater cum duabus aliis personis diuinis, ut indicat verbum illud plurale *faciamus*. Unitas verò essentiae innuitur eis verbis singularis numeri, *ad imaginem nostram*, quasi vnã essentiam tribus personis diuinis communem debeat homo imitari. Hoc testimonium ad hoc idem probandum tanti fecerunt Patres, qui iussu Constantij Imperatoris in Concilio provinciali Syrmienensi aduersus Arium conuenerunt, inter quos enumeratur Hostius Cordubensis, ut anathematismos eorum 13. in hunc habeat modum: *Si quis, quod scriptum est, faciamus hominem, non Patrem ad Filium dicere, sed ipsum ad semetipsum asserit dixisse Deum, anathema sit.* Eodem testimonio, vnã cum illo alio Genesios 11. *Venite descendamus, & confundamus ibi linguam eorum,* vnus est Marcellinus epistola 1. decretali ad probandum eandem esse operationem trium personarum diuinarum, quasi sermo ibi sit Patris ad reliquas personas diuinas, Augustinus etiam 12. de Trinitate c. 6. ex testimonio illo Genesios 1. Trinitatem colligit.

C Tertio ex illa historia Genesios 18. vbi dicitur, *Deum apparuisse Abrahamo in conualle Mambre sedenti in ostio tabernaculi sui, apparuisse verò illi tres viros*, id est, tres Angelos personam Dei agentes propter gloriosissimam Trinitatem personarum, quae in Deo est: *Abrahamum verò, propter essentiae diuinae unitatem, eos adorasse, ac si vnũ aliquid coleret, dicens. Domine, si inueni gratiam in oculis tuis, ne transeas, & c.* Quibus verbis statim subiungitur in plurali, *Qui dixerunt, respondentes videlicet ad orationem & petitionem Abrahami, fac ut locutus es.* Rursusque in eodem capite semel, atque iterum fit de illis sermo, modò in singulari, & modò in numero plurali: comperit autem est illos Angelos Dei nomen & personam ibi sustinuisse, Abrahamumque cum eis quasi cum Deo fuisse locutum.

D Quarto probat veritatem eandem illud Genesios 19. *Legitur Dominus pluit super Sodomam ignem à Domino de caelo: illa enim verba, Dominus à Domino, pluralitatem indicant personarum, quippe cum, Dominus à Domino, idem sonet, quod filius à Patre, iuxta illud Ioan. 1. *Omnia per ipsum, hoc est, per Filium facta sunt.* Hanc etiam testificationem plurimum aestimant Patres in Concilio Syrmienensi, ut anathematismos eorum 15. declarat. Vbi, *si quis, inquit, illud, quod scriptum est, Pluit Dominus à Domino, non de Patre & Filio perceperit, sed ipsum à semetipso pluere dixerit, anathema sit.* Pluit enim Dominus Filius à Domino Patre. Idem testimonium vsurpat Marcellinus epistola citata, ut probet eandem esse Patris & Filij operationem.*

E Quintò confirmat idem ille locus Isai. 6. in quo Seraphim, propter beatissimam Trinitatem personarum, ter clamabant: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus Deus Sababoth.* Quòd si testimonia hæc pluralitatem personarum in Deo probant, longè tamen